เคมีบำบัดคืออะไร? ทำงานอย่างไร

เคมีบำบัด (เรียกสั้น ๆ ว่าคีโม) เป็นการรักษามะเร็งที่ใช้ยาเพื่อฆ่าเซลล์มะเร็ง เคมีบำบัดทำงานโดยฆ่าเซลล์ที่เติบโตเร็ว หรือหยุดไม่ให้เซลล์เหล่านั้นเติบโต เนื่องจากเคมีบำบัดส่งผลต่อเซลล์ปกติบางชนิดที่เติบโตเร็วด้วย จึงอาจทำให้เกิดผลข้างเคียง เช่น อ่อนเพลีย แต่อาการเหล่านี้มักดีขึ้นหลังการรักษาสิ้นสุด

ฉบับเข้าใจง่าย

เคมีบำบัด (เรียกสั้น ๆ ว่าคีโม) เป็นการรักษามะเร็งชนิดหนึ่งที่ใช้ยาเพื่อฆ่าเซลล์มะเร็ง

เคมีบำบัดทำงานโดยฆ่ามะเร็งและเซลล์อื่น ๆ ที่เติบโตเร็ว หรือหยุดไม่ให้เซลล์เหล่านั้นเติบโต แพทย์ใช้เคมีบำบัดด้วยเหตุผลหลักสองประการ:

- **เพื่อรักษามะเร็ง:** อาจใช้เพื่อรักษามะเร็งให้หายขาด ลดโอกาสที่มะเร็งจะกลับมา หรือหยุดหรือชะลอการเติบโตของมะเร็ง
- **เพื่อบรรเทาอาการของมะเร็ง:** อาจทำให้ก้อนเนื้องอกที่ทำให้เกิดอาการปวดและปัญหาอื่น ๆ เล็กลง

เคมีบำบัดใช้ยาเพื่อฆ่าหรือชะลอการเติบโตของเซลล์มะเร็งที่เติบโตเร็ว

การใช้เคมีบำบัดร่วมกับการรักษาอื่น

เคมีบำบัดใช้รักษามะเร็งได้หลายชนิด สำหรับบางคน เคมีบำบัดเป็นการรักษาเพียงอย่างเดียวที่ได้รับ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะใช้ร่วมกับการรักษามะเร็งวิธีอื่น

เมื่อใช้ร่วมกับการรักษาอื่น เคมีบำบัดสามารถ:

- ทำให้ก้อนเนื้องอกเล็กลงก่อนการผ่าตัดหรือรังสีรักษา (เรียกว่าเคมีบำบัดก่อนการรักษาหลัก หรือ neoadjuvant chemotherapy)
- ทำลายเซลล์มะเร็งที่อาจยังหลงเหลืออยู่หลังการผ่าตัดหรือรังสีรักษา (เรียกว่าเคมีบำบัดเสริม หรือ adjuvant chemotherapy)
- ช่วยให้การรักษาอื่นได้ผลดีขึ้น
- ฆ่าเซลล์มะเร็งที่กลับมาหรือแพร่กระจายไปยังส่วนอื่นของร่างกาย

ทำไมเคมีบำบัดจึงทำให้เกิดผลข้างเคียง

เคมีบำบัดฆ่าเซลล์มะเร็งที่เติบโตเร็ว แต่ก็ฆ่าหรือชะลอเซลล์ปกติที่เติบโตและแบ่งตัวเร็วด้วย ตัวอย่างเช่น เซลล์ที่บุภายในปากและลำไส้ และเซลล์ที่ทำให้ผมงอก ความเสียหายต่อเซลล์ปกติเหล่านี้อาจทำให้เกิดผลข้างเคียง เช่น แผลในปาก คลื่นไส้ และผมร่วง

ผลข้างเคียงมักดีขึ้นหรือหายไปหลังจากคุณรับเคมีบำบัดครบแล้ว

ผลข้างเคียงที่พบบ่อยที่สุดคืออาการอ่อนเพลีย คือรู้สึกเหนื่อยล้าและหมดแรง คุณเตรียมรับมือกับอาการอ่อนเพลียได้โดย:

- ขอให้ใครสักคนขับรถพาคุณไปและกลับจากการรับเคมีบำบัด
- วางแผนเวลาพักผ่อนในวันที่รับเคมีบำบัดและวันถัดไป
- ขอความช่วยเหลือเรื่องอาหารและการดูแลเด็กในวันที่รับเคมีบำบัดและอย่างน้อยหนึ่งวันหลังจากนั้น

ผลข้างเคียงเกิดขึ้นเพราะเคมีบำบัดส่งผลต่อเซลล์ปกติที่เติบโตเร็วด้วย

คู่มือเรื่องผลข้างเคียงที่นำไปใช้ได้จริงช่วยให้คุณติดตามสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการนัดแต่ละครั้งได้: แผลในปากระหว่างการรักษามะเร็ง, คลื่นไส้ระหว่างการรักษามะเร็ง, อ่อนเพลียระหว่างการรักษามะเร็ง, ไข้ระหว่างเคมีบำบัด และ เม็ดเลือดขาวต่ำระหว่างเคมีบำบัด

สิ่งที่ควรคาดไว้

วิธีให้ยา เคมีบำบัดให้ได้หลายวิธี อาจเป็นยาเม็ด แคปซูล หรือยาน้ำที่คุณกลืน (ทางปาก) อาจให้เข้าหลอดเลือดดำโดยตรงทางสายน้ำเกลือ (IV) อาจเป็นยาฉีด หรือครีมที่ทาบนผิวหนัง ส่วนใหญ่มักให้ทางสายน้ำเกลือ โดยใช้เข็มเล็ก ๆ แทงเข้าหลอดเลือดดำที่มือหรือแขนช่วงล่าง อาจให้ผ่านสายสวน (ท่อเล็กและนิ่ม) พอร์ต (อุปกรณ์ทรงแผ่นกลมขนาดเล็กที่ฝังไว้ใต้ผิวหนัง) หรือใช้เครื่องปั๊มช่วย

สถานที่รับการรักษา คุณอาจได้รับเคมีบำบัดระหว่างนอนพักในโรงพยาบาล ที่บ้าน หรือแบบผู้ป่วยนอกที่สำนักงานแพทย์ คลินิก หรือโรงพยาบาล ผู้ป่วยนอกหมายถึงคุณไม่ต้องค้างคืน

ความถี่ ตารางการรักษาแตกต่างกันมาก เคมีบำบัดมักให้เป็นรอบ รอบหนึ่งคือช่วงเวลาที่ได้รับการรักษา ตามด้วยช่วงพัก ตัวอย่างเช่น คุณอาจได้รับเคมีบำบัดทุกวันเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ แล้วเว้นไม่ได้รับเคมีบำบัดสามสัปดาห์ สี่สัปดาห์นี้รวมเป็นหนึ่งรอบ ช่วงพักทำให้ร่างกายมีโอกาสฟื้นตัวและสร้างเซลล์ใหม่ที่แข็งแรง

ขอแผนการรักษาเป็นลายลักษณ์อักษร ก่อนเริ่มรอบแรก ให้ถามชื่อสูตรยาและระยะเวลาของหนึ่งรอบ ถามว่าคาดว่าจะต้องรับกี่รอบ และการรับยาแต่ละครั้งใช้เวลานานเท่าไร ถามว่ามียาอะไรบ้างที่คุณต้องกินเองที่บ้าน และต้องตรวจเลือดเมื่อไร ถามว่าอุณหภูมิเท่าไรจึงถือเป็นไข้ที่ควรโทรแจ้ง และควรโทรหมายเลขใดในเวลากลางคืนและวันหยุดสุดสัปดาห์

ไม่ควรข้ามการรักษา บางครั้งแพทย์อาจเปลี่ยนตารางการรักษาหากคุณมีผลข้างเคียงบางอย่าง หากเป็นเช่นนั้น แพทย์หรือพยาบาลจะอธิบายว่าคุณควรทำอย่างไร

หากตารางของคุณระบุชื่อสูตรยาเฉพาะ ดู FOLFOX, FOLFIRINOX, R-CHOP, ABVD, AC-T หรือ คาร์โบพลาติน-แท็กซอล (Carboplatin-Taxol) สำหรับการเตรียมตัวในวันรับยาทางหลอดเลือด ดู สิ่งที่ควรเตรียมไปรับเคมีบำบัด

จะรู้ได้อย่างไรว่าการรักษาได้ผล

คุณจะได้พบแพทย์บ่อย ในการนัดแต่ละครั้ง แพทย์จะถามว่าคุณรู้สึกอย่างไรและตรวจร่างกาย แพทย์จะสั่งการตรวจทางการแพทย์และการสแกนด้วย การตรวจอาจรวมถึงการตรวจเลือด การสแกนอาจรวมถึง MRI, CT หรือ PET

คุณไม่สามารถบอกได้จากผลข้างเคียงว่าเคมีบำบัดได้ผลหรือไม่ บางคนคิดว่าผลข้างเคียงที่รุนแรงแปลว่าเคมีบำบัดได้ผลดี บางคนคิดว่าการไม่มีผลข้างเคียงแปลว่าไม่ได้ผล ทั้งสองความคิดไม่จริง ผลข้างเคียงไม่เกี่ยวกับว่าเคมีบำบัดกำลังต่อสู้กับมะเร็งของคุณได้ดีแค่ไหน

แพทย์ใช้การตรวจร่างกายและการสแกน ไม่ใช่ผลข้างเคียงของคุณ ในการดูว่าเคมีบำบัดได้ผลหรือไม่

การกินและการทำงานระหว่างรับเคมีบำบัด

เคมีบำบัดอาจทำลายเซลล์ปกติที่บุภายในปากและลำไส้ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการกิน บอกแพทย์หรือพยาบาลหากคุณกินอาหารลำบาก การพูดคุยกับนักกำหนดอาหารอาจช่วยคุณได้เช่นกัน

หลายคนทำงานได้ระหว่างรับเคมีบำบัด ตราบใดที่ปรับตารางงานให้เข้ากับสภาพร่างกายในแต่ละวัน หากงานของคุณเอื้ออำนวย ลองดูว่าคุณทำงานพาร์ตไทม์ หรือทำงานจากบ้านในวันที่รู้สึกไม่สบายได้หรือไม่ นายจ้างหลายแห่งมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องปรับตารางงานให้ตรงกับความจำเป็นของคุณระหว่างการรักษามะเร็ง

เมื่อใดควรขอความช่วยเหลือโดยเร็ว

- **โทร 911 หรือไปห้องฉุกเฉิน หาก** คุณหายใจไม่ทัน เจ็บหน้าอก หรือรู้สึกจะเป็นลมและทรงตัวอยู่ไม่ได้ อย่ารอให้คลินิกเปิด อย่าขับรถไปเอง
- **โทรหาทีมรักษามะเร็งของคุณทันทีที่** คุณมีอุณหภูมิ 100.4°F (38°C) ขึ้นไป (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html) หรือเริ่มหนาวสั่นและเหงื่อออก เคมีบำบัดทำให้เม็ดเลือดขาวที่ต่อสู้กับการติดเชื้อลดลง และ CDC ถือว่าไข้ระหว่างรับเคมีบำบัดเป็นภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ ให้ใช้หมายเลขสำหรับกลางวันหรือกลางคืน และอย่ารอถึงเช้า หากติดต่อใครไม่ได้อย่างรวดเร็ว ให้ไปห้องฉุกเฉินและบอกเจ้าหน้าที่ที่นั่นว่าคุณกำลังรับเคมีบำบัด
- **โทรหาทีมแพทย์ที่ดูแลคุณทันทีไม่ว่าเวลาใด หาก** มีรอยแดงหรือบวมรอบพอร์ตหรือสายน้ำเกลือ หรือแสบขัดเวลาปัสสาวะ หรือแผลในปากทำให้คุณกินอาหารไม่ได้ แม้อุณหภูมิจะปกติก็ตาม (CDC (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/symptoms.html)) NCI (cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/infection) ระบุว่าการติดเชื้อต้องได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วน อุณหภูมิปกติไม่ใช่เหตุผลที่จะรอ
- **โทรหาทีมแพทย์ที่ดูแลคุณภายในหนึ่งถึงสองวัน หาก** คลื่นไส้จนกินอาหารแล้วเก็บไว้ในท้องไม่ได้ หรือถ่ายเหลวไม่หยุด ปัญหาเหล่านี้แก้ไขได้ง่ายหากรู้เร็ว และแก้ไขยากหากปล่อยไว้นาน

อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

นี่คือคำแปลภาษาที่เข้าใจง่ายของเนื้อหาเพื่อการศึกษาซึ่งอ้างอิงจาก National Cancer Institute กรุณาอ่านแหล่งข้อมูลต้นฉบับเพื่อข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ข้อมูลนี้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ใช่คำแนะนำทางการแพทย์ ควรปรึกษาทีมดูแลสุขภาพของคุณเสมอ

National Cancer Institute: cancer.gov/about-cancer/treatment/types/chemotherapy

อัปเดตล่าสุด: 2026-09-30

คุณมีสิทธิ์ได้รับล่ามฟรี โรงพยาบาลและคลินิกในสหรัฐอเมริกาที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางต้องจัดหาล่ามที่มีคุณสมบัติให้คุณโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย คุณสามารถขอได้ที่แผนกต้อนรับหรือก่อนวันนัดหมาย คุณไม่จำเป็นต้องพาสมาชิกในครอบครัวหรือเด็กมาแปลให้

ออนไลน์: cancerexplained.org/languages/th/chemotherapy

แปลจากบทความภาษาอังกฤษบน cancerexplained.org ฉบับภาษาอังกฤษคือฉบับที่ได้ตรวจสอบกับแหล่งที่มาแล้ว

ข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ใช่คำแนะนำทางการแพทย์ ระบบบรรณาธิการที่ใช้ AI ช่วยจัดทำหน้านี้ ไม่มีผู้ตรวจทานทางการแพทย์ที่ระบุชื่อตรวจสอบเนื้อหานี้เว้นแต่จะมีระบุไว้

พิมพ์ ทำสำเนา และแบ่งปันได้ฟรีโดยไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ต้องขออนุญาต โปรดอย่าแก้ไขเนื้อหาทางการแพทย์ อ้างอิง: cancerexplained.org เป็นข้อมูลเพื่อการศึกษา ไม่ใช่คำแนะนำทางการแพทย์